

Opvullen oeverwaluwrand

In het jaar 2008 is door de gemeente Pijnacker-Nootdorp een kunstmatige oeverwaluw and geplaatst in de wijk Rietlanden in Tolhek. De wand bestaat uit circa 21 betonplaten met in elke plaat 9 gaten. Achter de wand is leem gestort, een soort gele zanderige grond, die uitstekend geschikt is om in te graven. De voorkant van de wand grenst aan water. In het voorjaar van 2009, enkele maanden na de voltooiing van de wand, hebben de oeverwaluwen de nieuwe locatie ontdekt en in juni telden we maar liefst 111 bezette nestholtes.

Het is bekend dat oeverwaluwen ieder jaar een nieuwe nestholte uitgraven en het is dan ook van belang dat na het broedseizoen de nestholtes weer worden opgevuld met leem, anders maken ze in het daarop volgende jaar geen gebruik meer van de kunstmatige wand. Even de nestholtes opvullen...dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan! Hoe kom je erbij en hoe krijg je zand in een smal tunneltje? De gemeente Pijnacker heeft Gerard de Hoog gevraagd of hij het opvullen van de gaten zou willen uitvoeren. Gerard heeft hierin toegestemd en vervolgens een plan van aanpak bedacht.

Plan van aanpak

Eerst moest er iets bedacht worden om de nesten te kunnen bereiken. Hiervoor heeft Gerard stalen beugels ontworpen, die over de rand van de betonplaten kunnen worden gehangen. Op kosten van de gemeente zijn er door een Pijnackers staalconstructiebedrijf vier robuuste beugels gemaakt. Met behulp van deze beugels en twee lange dikke planken kan een werkplek worden gemaakt voor de wand. De onderste rij nestholtes zijn met deze constructie niet goed bereikbaar, maar die kunnen vanuit het water worden bereikt. Ongeveer een meter voor de wand is het ondiep, er ligt onder water een beschoeiing die is opgevuld met grote stenen.

Het wordt doorgaans aangeraden om de nestholtes schoon te maken alvorens ze weer te vullen, om te voorkomen dat eieren van parasieten achterblijven in de wand. Hiervoor werd een stok van ongeveer 1.30 meter lang meegenomen, met aan het eind een schroef om nestmateriaal naar buiten te harken.

Vervolgens moest er een oplossing worden gevonden om de nestholtes op te vullen. Na enig denkwerk kwam het volgende plan bovendrijven. Een regenpijp van ongeveer 80 centimeter lang is in de lengte doorgezaagd. Dit levert een goot die van boven kan worden gevuld. Met behulp van een stamper kan de leem in de holte worden geschoven. Gerard heeft drie verschillende maten regenpijp en twee soorten stampers opgezocht, omdat hij van tevoren niet wist wat het gemakkelijkste zou werken. Dan moest er verder nog worden geregeld dat er ter plekke leem beschikbaar zou zijn. Daar zou de gemeente voor zorgen.

De uitvoering

Zaterdag 30 januari 2010 om 9.00 uur in de ochtend verzamelen zich vijf stoere vrijwilligers van NMP bij de oeverwaluwwand in Rietlanden. Er ligt een laagje sneeuw en het is rond het vriespunt. In mijn ogen geen ideale omstandigheden, maar de actie gaat gewoon door. Omstreeks 10.00 uur ga ik koffie serveren en kijken hoe de werkzaamheden verlopen.

Als ik aankom bij de oeverwaluwwand is iedereen hard aan het werk. Er zijn twee vulploegen op de planken voor de wand bezig en er is één zandloper actief, die zorgt voor de aanvoer van emmertjes zand.

Tijdens de koffiepauze krijg ik te horen dat de gemeente geen leem had geleverd. Er moest worden gezocht naar een alternatief. Dat is gevonden aan de overkant van de N470 in een voormalig gronddepot. Daar lag een hoop zand die geschikt leek om de nestholtes mee op te vullen. Met auto en aanhangwagentje is een vrachtje zand opgehaald en in de berm langs de N470 geplaatst. Het zand wordt door de zandloper naar de oeverwaluwand gebracht met kleine emmertjes (ca. 3 liter). Het is niet ver lopen, maar telkens moet het steile, besneeuwde talud van de N470 worden bedwongen. Als de koffie op is word ik als tweede zandloper ingeschakeld.

Ondertussen is het boeiend om te zien hoe het werk wordt verricht. Er wordt vrijwel geen nestmateriaal uit de nestholtes verwijderd. Soms komen er wat halfvergane plantenresten naar buiten en één maal wordt er een donkerbruin, nattig klontje naar buiten geharkt, dat een dood vogeltje blijkt te zijn. Misschien is een stok met schroef niet het beste hulpmiddel om de nestholte schoon te maken, maar een beter alternatief is mij niet bekend.

De gaten in de betonplaat hebben een diameter van ongeveer 10 centimeter, terwijl de diameter van de tunnels die de oeverwaluwen uitgraven niet veel groter is dan 5 centimeter. De tunnels zijn enigszins ovaal van vorm en lopen niet horizontaal de wand in, maar vaak schuin naar boven en soms zelfs met een bochtje. Aan het eind van de tunnel, die wel meer dan 130 centimeter diep kan zijn, zit een ruimere nestholte.

De constructie met vier beugels en twee planken bleek goed te functioneren als werkplek. De planken hingen aan 3 beugels, terwijl de vierde beugel werd verplaatst om een nieuw stuk wand te bereiken. Na het verplaatsen van de beugel verlegde Gerard één van de twee planken, terwijl hij in het water stond en de overige drie vrijwilligers op de andere plank. Het is vermoeiend om langere tijd op een smal plankje te staan, want je kunt geen stap verzetten. En bovendien is een temperatuur rond het vriespunt zonder al te veel lichaamsbeweging ook niet bevorderlijk voor je eigen temperatuur. Gelukkig vorderde het werk voorspoedig en omstreeks 12.45 uur zijn alle nestholtes opgevuld en kunnen de spullen worden opgeruimd. Achteraf gezien hadden we geluk met het weer, want er stond weinig wind en het was stralend zonnig. We kijken nog even naar de wand, waaraan niets is te zien van alle inspanningen. De oeverwaluwen zullen nog wel tot april op zich laten wachten.

Caroline Elfferich, mei 2010